

Skogshyddan – här höll Wendela Hebbe salong vid sèkelskiftet

Huset skryddar förbi någonstans i ögonvrån invid Nynäs vägen. Ett gult trähus med snirkliga, vita ornament på balkong och veranda. Man himrer knappt se det vackra huset när man passerar Gollandssterminalen med bil nästan in på knuten. Huset där bland andra Wendela Hebbe, Sveriges första kvinnliga journalist bodde.

Om det hade varit för nästan hundra år sedan hade vi behövt åka båt om vi skulle passera på den här sidan huset. Om vi istället tillhört de inbjudna gästerna hade vi suttit på verandan i villa Skogshyddan, som huset heter, och blickat ut över havet och en vacker trädgård. Sigrne Hebbe, den berömda operasångerskan hade hållit konsert från balkongen och hennes mor, värdinnan Wendela Hebbe hade samlat en rad spännande kulturpersonligheter till intressanta samtal på verandan.

DOG HÄR

Bortsett från det intressanta samtalet på verandan så är sig inte mycket likt från den tiden. Dagens värdinna heter Gunhild Posse, en vithårig dam som bott i huset i nästan 40 år. Hon bor i en av husets nuvarande tre lägenheter.

– Jo, det stämmer att Wendela Hebbe bodde här, berättar hon och visar runt i vänningen med kakelugn, höga socklar, spegeldörrar och den höga takhöjden från förra århundradet.

– Hon bodde här med sin dotter Sigrne under en rad somrar fram till sin död. Det var för övrigt här på övervåningen som hon dog, den 27 augusti 1899. Hon samlade kring sig en rad kulturpersonligheter och höll musikaliska och litterära salonger. Sigrne var operasångerska och plastsiklarinna och gav lektioner. Så också under somrarna i Skogshyddan.

– Hon lär ha stått här uppe på balkongen och sjungit för folk utanför, berättar Gunhild Posse.

RISTADE I RUTAN

Skogshyddan uppfördes 1889 och är ett av Nynäshamns äldsta byggnader. Det byggdes av en jägmästare Simon Plazzkowski vid Nynäs Gods.

– Det sägs att huset byggdes av virke som drogs hem från Nynäs Gods av Plazzkowskis vän, en man som hette af Ekenstam.

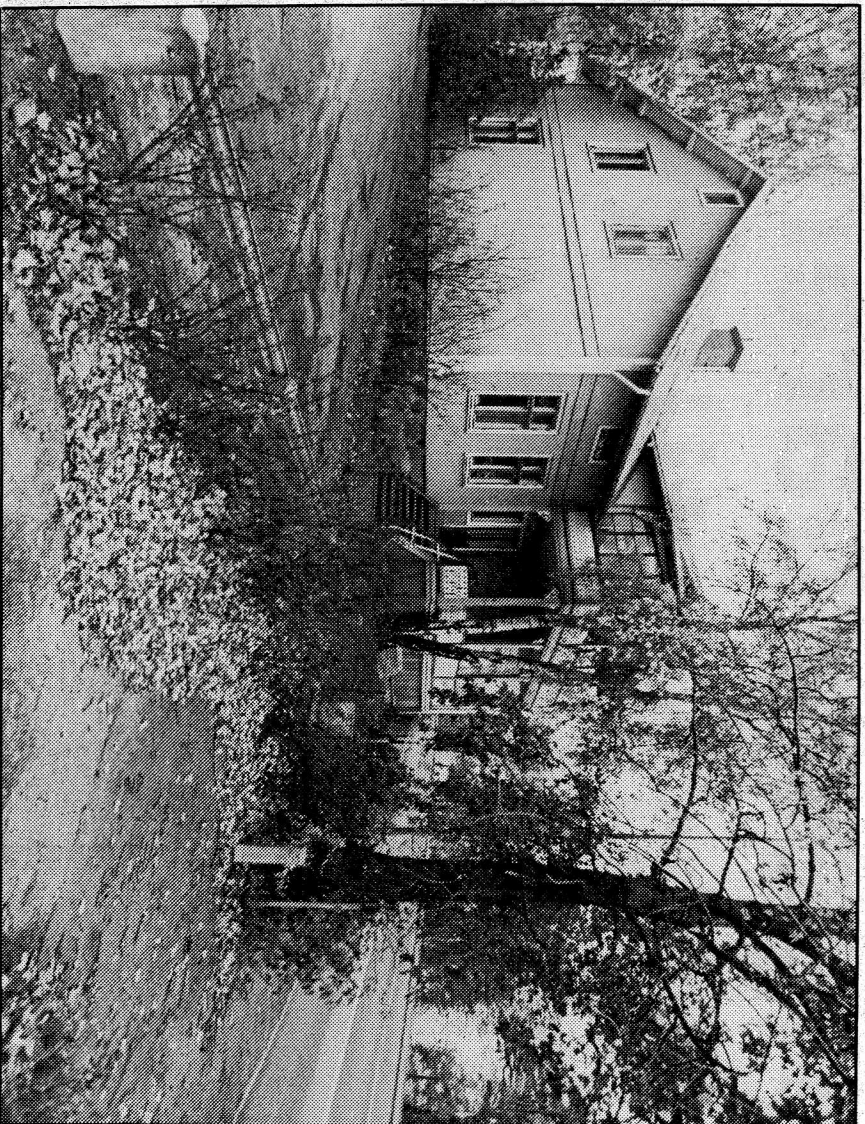
I huset bodde Plazzkowskis barn Max och Emma under några år. Redan 1891 hyrdes huset ut som sommarbostad till Wendela Hebbe.

– Jag vet med säkerhet att hon bodde i övervåningen, men hon bör ha haft hela huset. Hon hade ju så stort utrymme.

– Den där af Ekenstam var förtretten värdigt förtjust i Emma Plazzkowski, berättar Gunhild Posse och visar på sin glasade balkongdörr. I ena rutan finns Å Ekenstam inristat med diamant i rutan. I den andra har det en gång stått E Plazzkowska (med rätt böjning av efternamnet på polsk), men det glasat har tyvärr gått förlorat efter en reparation.

– Jag kände också Uno Plazzkowski, som var brorson till Max. Han brukade tillbringa sina sommarlov här, så länge han inte fick välja själva. Sen vägrade han, för så västsligt lyckte han inte det var hos släktingarna.

Till Skogshyddan fanns ett lantbruk, som Max Plazzkowski och af

Genom Skogshyddans fura tomt sträcker nu Nynäsvägen. Gollandssterminalen skymmer den tidigare fuktiska över havet. Foto: HGHild/Torbjörn Carlsson.

Ovan: Wendela Hebbe dog här i huset, berättar Gunhild Posse, en av dagens hyresgäster. Foto: HGHild/Torbjörn Carlsson.

Th: Wendela Hebbe med sin dotter Sigrne på verandan till Skogshyddan. Bilden lånad av Inga Lewenhaupt.

Ekenstam drev tillsammans. En arbetsostad finns fortfarande kvar. Den kallades lilla Skogshyddan, ett rött litet hus som numera ligger utanför dagens tomtgräns.

SNICKARGLÄDJE

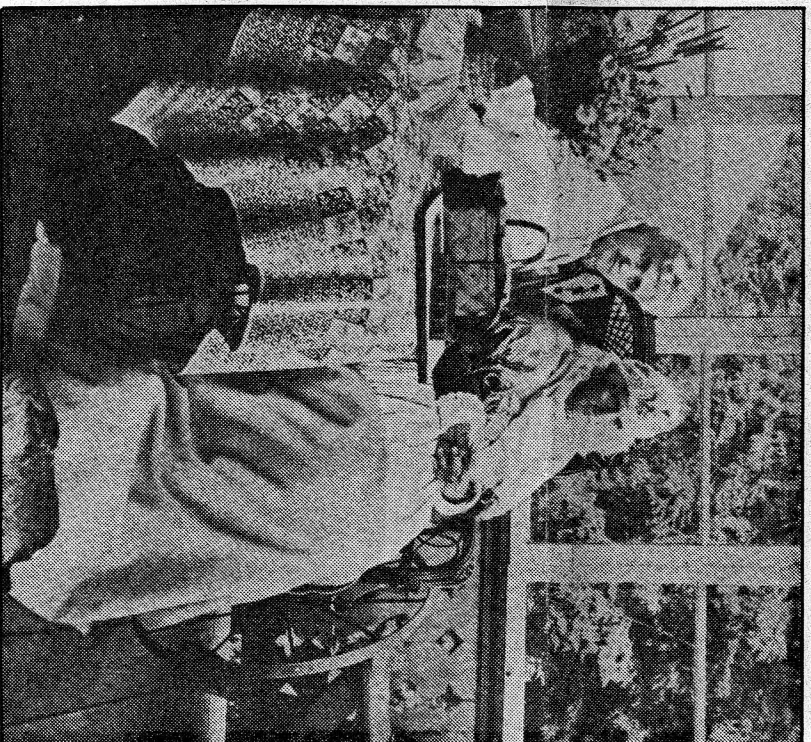
Skogshyddan är K-närkt. – Det måste vara för de vackra snickerierna på balkonger och veranda och för att huset är byggt av oklurna stockar, tror Gunhild Posse.

Själv är hon fäktiskt släkt i släkt med Wendela Hebbe. Hennes svärmors kusin var gift med Wendela Hebbes son, Edward Faustman. Dens son, som Wendela fick med Lars Johan Hierta, grundaren av Afionbladet. Deras kärleksförhållande var länge en offentlig hemlighet och sonen föddes i smyg i Paris.

– Det är ganska märkligt, menar Gunhild Posse.

– Att Wendela även efter detta barn var en synnerligen respekterad kvinna. Det var ju ändå mitten av 1800-talet.

Edward Faustman fick i sin tur en dotter, Mollie Faustman, också hon en känd journalist, verksam på DN. Wendela Hebbe var en mycket

vacker och mycket spännande kvinna, en sorts Moa Martinson, fast född och fostrad i en annan klass och till andra förhållanden. Men med samma jaklar anamma och med samma bevarade värdighet, trots motgångar.

Hon kom från Småland och gifte sig med Clemens Hebbe och bosatte sig i Värnamo. De fick tre döttrar. Då Clemens hamnade i ekonomiska svårigheter i mitten av 1800-talet, gick han landsflykt och lämnade fru och barn att klara sig själva.

GAV LEKTIONER

Wendela försörjde sin familj genom att ge lektioner. Hon hade fått en bred och för den tiden för en flicka ovanligt bred utbildning. Samtidigt skrev hon noveller. En av dem skickade hon till Lars Johan Hierta och den publicerade han i sitt "Nytt läsesbibliotek". Hon skrev också kontrakt med Hierta för medverkan i Afionbladet. Därmed blev hon Sveriges första anställda kvinnliga journalist. Hon skrev teater- och musikrecensioner och socialrapporter.

Dessutom fortsatte hon skriva skönlitteratur för både vuxna och

barn, musik och sångtexter. Hon bosatte sig i Stockholm och hade också en villa i Södertälje, i Snäckviken.

KULTUR

Den villan är numera nedmonterad och ligger i byggsats i väntan på att föreningen Wendelas Vänner skall få ihop tillräckligt med pengar för att uppföra den igen.

Wendela Hebbe samlade den tidens kulturpersonligheter kring sig. Hon hade ofta litterära och musikaliska salonger. Under hennes somrar i Skogshyddan sågs åtskilliga av tidens artister som gäster. Carl Jonas Love Almqvist var en av Wendelas nära vänner. Poeten Daniel Fallström och sångerskan Anna Notrie likaså.

Under årens lopp har Skogshyddan hunnit ändras om flera gånger invändigt och av trädgården finns inte mycket kvar.

– Trädgården fanns här när jag flyttade hit 1955, berättar Gunhild Posse.

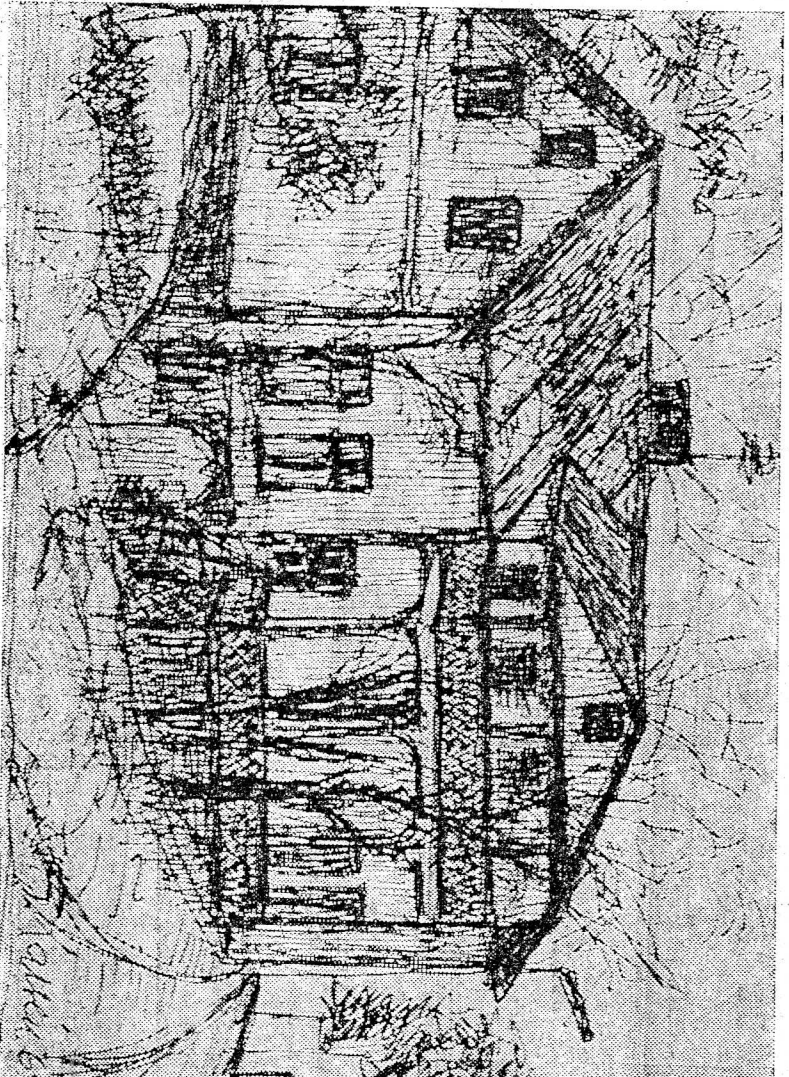
– Det var som en park. Med smultronhäck och en äng med vildblommor. Men det varade bara några år. Sedan kom vägen.

BRANTING OCH JÄRNVÄG
I Skogshyddan bodde senare Hjalmar Branting sommardag. På 1910-talet inreddes undervåningen till hamnkontor med bostad åt hamnmästaren.
Det är lätt att föreställa sig sällskapet kring Wendela Hebbe framför Gunhild Posses kakelugn för nästan hundra år sedan. Där sitter de i jusskenet och för ett stilla samtal, kanske om Strindbergs Mäster Olof som just uppförts på Nya Teatern, kanske om hur kulturpolitiken i Stockholm borde föras, kanske reciterar de dikter eller läser högl.

Allt medan de höga träden i trädgården utanför prasslande släpper sina årslov och nordan trycker upp havet mot stranden.

Långt innan både järnvägen från Stockholm, Gollandssterminalen och Nynäsvägen.

INGRID PERSSON

Sett på stan

Ett gäng åker i "Fädrens spår" på söndag med kämpen Folke Nilsson i spetsen. Det blir fjärde gången för Folke, vi håller tummen!

Skidfilten invigdes i all enkelhet. Ännu en attraktion rikare. Vi som inte åkte backen prövade blå spåret strängat över Norvik —Kalvö. Grillad korv efter.

Såg säsongens sista bandy i lördags där B-poikarna spelade bra, vilket lovar gott framöver.

I kväll Gamla NIF:are. Arets kulligaste, möt upp!

Har tulpanerna visnat i varsema?

Solen upp 6.51. Ner 17.11. Jorden går runt...

G:et

Det häftiga snööändet har avtagit. Februari 1969 lider mot sitt slut. En liten värning smyger så sakt på vid ljusa mornar. Men än ligger täckta farkoster sovande runt om, väntande på ivriga ägare. En kläpp i postlådan, hyreslappen för mars. Punkligt som en klocka...

Vi drömmer tillbaka. O, livva ungdomstid. Hästdroskor, damer i svepande kjolar ledsagade av artiga kavallerer i krås. Samhället var i sin begynnelse. Vid den tidpunkten, året 1889, låt jägmästaren vid Nynäs Gärd, Simon Plazikowski, uppföra Skogshyddan, en fastighet med sirlig snickarglädje med utsikt över inlopp och Bedarö som mäktig bakgrund. Nynäs var känd för sin skönhet. Personer av börd sökte sig utanför Kungl. Hufvudstaden. Skogshyddan med sitt läge var eftertraktat av många turister.

Vid besök och samtal framkommer att huset var ett centrum för dåtidens konst- och kulturarbetare. Vendela Hebbe (släkt med Aftonbladets stiftare Johan Hiertel) bodde där i många år med sin dotter, operasångerskan och plastiklärarinna Signe Hebbe. Åtskilliga av dåtidens artister sågs som gäster och elever. Bland annat Anna Norrie, Mollie Faustin, sign. Vagabonde i DN, skrev om idyllen och de härliga smultronställena. Poeten, han med "prölsarna", Daniel Fallström placerar vi på översta balkongen skrivande typiskt vid eftermiddagskaffet. Året 1915 eller 16 hyrde Hjalmar Branting med fru Anna och dotter Sonja.

Fru Greta Gelin, Fredsgatan 3, var som ung flicka husa och hjälpredda vid promenaden utåt Ringvägen. En förtjusande familj, omtalar fru Gelin som erbjöds att följa med till Stockholm. Så blev inte fallet.

Plazikowski hade en dotter, Emma, ogift. En färväljare af Ekenstam, som dogde en såg nere vid f d Krafts verkstad, svärmade för henne. Vilket som bevis syns i fönsterglasat till verandan, där namnen är sirligt inristade med diamant. Men Emma